

Huomautuksia

Suomen talonpoikaisluokan ja maatalouden historiaa käsittelee Historian Aitan, Historian Ystävain Liiton vuosikirjan, tämänvuotinen nide.¹ Tämä verraten laaja teos on omiaan herättämään mielenkiintoa historian ystävain keskuudessa, sillä sen parissakymmenessä tutkielmassa valaistaan aiheena olevaa tärkeätä historiamme alaa varsin monipuolisesti ja pätevästi. Huolimatta siitä, että kirjoittajina on ollut useita eri henkilöitä — eri aikakausien ja eri kysymysten asiantuntijoita —, on teos silti muodostunut suurin piirtein katsoen melko yhtenäiseksikin.

Teoksen ensimmäisen jakson muodostaa neljä tutkielmaa, joissa luodaan yleiskatsaus suomalaisen talonpojan elämään ja oloihin Ruotsin vallan eri aikakausina. Nämä tutkielmat ovat VÄINÖ VOIONMAAN *Keskiajan talonpoika* ja *Uskonpuhdistusajan maatalous ja talonpoikaisluokka* sekä NIILLO LIAKAN *Talonpoikaisväestön tila 17. vuosisadalla ja Talonpoikaisen väestön asema 18. vuosisadalla*. Näiden lisäksi A. R. CEDERBERG esittää eräitä merkittäviä puolia 1700-luvun talonpoikien historiasta kuvauksissaan *Lauri Nuutisesta*, karjalaisesta yrittelijästä, sekä *Savon ja Karjalan kauppaoloista*. — Toisen ryhmän muodostavat ne kirjoitukset, jotka kuvaavat 1800-luvun maatalouden vähitellen tapahtuvaa nousua ja sen lopullista murtautumista uusille urille, maataloudellista liberalismia, järkiperaistä maanviljelystä ja uutta karjataloutta. ERKKI VIRTA kuvaa *Suomen Talousseuran toimintaa maataloutemme edistämiseksi*, NIILLO LIAKKA yleisiä maanviljelyskokouksia järkiperaisen maatalouden edistäjinä Suomessa, *Zakarias Cajanderia eli Sakari Sakarinpoikaa* ja *Agathon Meurmania* maatalousmiehenä, ANTTO LAIHO Antti Mannista ja *Mustialan opiston merkitystä*, K. V. KAUKOVALTA *suuria nälkävuosia Hämeen läänissä 1860-luvulla*, KAARLO TERÄSVUORI *Suomen pelto-kasvien viljelyslaajuudessa 1800-luvulla tapahtuneita muutoksia* sekä

¹ Suomen talonpoikaisluokan ja maatalouden historiaa. Historian Aitta VI. Toimittanut Historian Ystävain Liitto. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki 1936. Siv. 247. Hinta 35 mk.

E. F. SIMOLA *viljelystapojen kehitystä viime vuosisadalla*. — Oman ryhmänsä muodostavat VILJO HYTÖSEN hauskat kuvaukset talonpojan henkisten harrastusten sekä yhteiskunnallisten ja valtiollisten pyrintöjen heräämisestä 1800-luvulla. Nämä seikat tulevat esiin kirjoituksissa *Keisari ja talonpoika* ja *Maalaisväestön herääminen* sekä esityksissä *säätyvaltiopäivän huomattavista talonpoikaisedustajista* (August Mäkipeska, Erkki Klami, Carl Johan Slotte, Kaarlo Värri). — Teos päättyy VÄINÖ VOIONMAAN valaisevaan katsaukseen *Suomen maatalouden uudemmat kehityskaudet*.

Kaikissa tapauksissa on sanottava, että teos on mielenkiintoinen ja tutustumisen arvoinen kirja, etenkin kun maataloutemme historiaa käsittelevä kirjallisuus on toistaiseksi suhteellisen harvalukuista.

A. O.

Keskisuomalaisten ja eteläpohjalaisten maakuntakirjat. Viitisen vuotta sitten perustettu Keski-Suomen Museoyhdistys toimitti viime vuonna julkisuuteen ensimmäisen niteen suunniteltua julkaisusarjaansa »Keski-Suomi». ¹ Teos sisältää miltei yksinomaan historiallisaiheisia tutkielmia ja kirjoituksia ja ansaitsee siten erikoisesti historianharrastajain huomiota. Niteen aloittaa pari geologista kuvausta, joista MARTTI SAKSELAN kirjoittama selvittää *geologisia tekijöitä Jyväskylän seudun viljelys- ja asutussuhteiden määrääjinä*. AARNE ÄYRÄPÄÄ kertoo *Keski-Suomen esihistoriasta*, jonka muistoista eniten kiinnittävät huomiota pakanuuden ajan eräretkeilyä todistavat rautakautiset hauta- ja hajalöydöt. Mielenkiintoisessa tutkielmassaan *Keski-Suomen eräkautisia valtaus- ja asumavaiheita* VÄINÖ VOIONMAA kuvaa hämäläisten muinaista eränautintaa Päijänteen ja Keitelelen välisillä reiteillä, missä vanhan Suur-Hauhon ja Sääksmäen kihlakunnan pitäjäläisillä vielä uuden ajan alussa oli »miehen metsänsä» ja »eräsijansa», mutta missä nähtävästi muinaislempääläiset ja kenties muinaisvanajalaiset ovat aikoinaan liikkuneet ensimmäisinä valtaajina. ALBERT HÄMÄLÄINEN kirjoittaa *Keski-Suomen kansatieteellisistä erikoisominaisuuksista* tullen siihen tulokseen, että alueen vanhan aineellisen kansankulttuurin alalla on itäsuomalainen kanta ollut vallitsevana. O. J. BRUMMER kuvaa »*Suomen Ateenaa*» niihin aikoihin, jolloin kaupunki oli suomenkielisen kulttuurityön keskuksena, JORMA KORPELA *W. S. Schildt-Kilpistä piiriläkkärinä Keski-Suomessa*, V. SARIOLA *Jyväskylän porvarien Pietarin-*

¹ Keski-Suomi I. Keski-Suomen Museoyhdistyksen julkaisuja. Jyväskylä 1935. Siv. 217. Hinta 25 mk.